

Aquest article demostra en grau eloqüent els esculls en què han de naufragar els recercadors de la toponomàstica, que no compten amb el gran conjunt de qüestions, i amb la segura i copiosa documentació, i el vast saber que ha posat en joc l'*Onomasticon Cataloniae*.

¹ No es comprova un veïnat *La Sauleda*, citat sense detall entre els de Mont-ras (B. Emp.), en GGC, 626: potser és err. per *La Sureda* (N.C.E.C.).

Saulet, V. *Saldes*

SAULÍ, Puig ~

Vell mas d'Osona, prop de Muntanyola (Ll. j, 18); oït *pučsəyli*. PODIUM SALICINUM 'turó dels salzes' (o *saules*, la forma vigatana: *DECat VII*, 638a26).

Saumoi, V. *Somoll*

SAÜNC

Poble de la Vall de Benasc, a la dreta de l'Ésера, ²⁵ 6 k. aigües avall de la vila de Benasc.

PRON. LOCAL: *saúnk*, oït a Benasc, i a Saünc mateix, i als altres pobles de la vall: en les enqs. de 1965 (XLVIII ss.), i a la de Saünc (XLVII, 24-28), confirmen que és la pron. general, 1963. *Sabunk* és també la grafia que li dona l'excel·lent *Diccionario Benasqués* de Ballarín (s. v. *trabuko*, i també en un art. següent i en d'altres). També Terrado ho sentí (1983) i escriu: «la pron. actual és *saúnk*, o almenys (crec oït també) *saúnq*».

Singular estructura, val a dir-ho, i ha passat inadvertida: perquè el nom oficial, que és *Sabún*, no crida l'atenció. Però la veu popular és unànime, i val molt més als ulls de la crítica lingüística, que les grafies administratives: es comprèn que la gent de lletra, d'educació rigorosament castellana i aragonesa, simplifiquessin així la terminació *-unc*, insòlita per a ells. La manca de documentació publicada de la Vall de Benasc, fa que disposem de ben poca informació antiga sobre aquest nom. I la poca que hem trobat mostra ja, en diverses variants, la grafia simplificada.

En el fogatge de 1381: «*Sabu*, aldea de Benasch» (Camarena, *Focs*, 35; imprès així, però cal sospitar que el manuscrit diria *Sabū*, amb una tilde més o menys esborradissa); 1520, una venda, registrada notarialment, que fa «Lope Don abitant de la villa de Benasch» va signada: «Sig+num mey Michaelis Rufat ville de Benasch et loci de *Sabun*» (§ 1, p. 235.5f.). De nou: 1535: «ville de Benasch et loci de *Sabun*» (250.5f.); 1530: «sia a tots manifest com jo Mn. Johan Erill y de Rius prebere, rector de St. Martin de Benasch --- me ayau benuda huna terra --- per carta publica --- per --- Miquel Rufat notari real q^o habitant en *Sabun* --- Sig+num M. Rufat baille de Benasch et loci de *Sabun* habitantis» (253.1 i 253.5f.). Tots ells ⁶⁰

p. p. Manuel de Montoliu, de papers de la seva família: que havia entroncat, per matrimoni, el 1724, amb els Erills (*Est. Rom.*, I.E.C. II, 234 ss.).

ETIM. Com que no dubtem que hem de pendre com a base la forma *Saünc* (simplificada a l'aragonesa en la grafia *Sabun*), hem de descartar l'enganyosa guia que semblarien donar-nos uns parònims. 1) Cèlt. SEGODUNUM, d'on el fr. *Sedun*, i el nostre *Segú* de *La Pobla de Segú* (E.T.C. I, 104): ¹ impossible perquè no s'explicaria *-unc*, i la *a* tampoc hi lligaria. 2) Més evident encara que no ve de l'ibèric SAGUNTUM el nom antic de Morvedre: salta a la vista l'oposició de *-NT* amb *-nc* (altrament la *u* de *Saguntum* era breu i s'ha ¹⁵ tornat *ó* en el val. *Segó*, art. infra).²

És clar que hem de pendre com a base una forma en *-UNKU* (o *-UNKO*), i com que seria difícil que en l'ètimon hi hagi hagut un hiatus —i mantingut des del principi—, és probable que s'hi hagi perdut entremig ²⁰ alguna consonant feble, com *B* o *G*.

D'altra banda el paisatge toponímic de la V. de Benasc i les veïnes indueix a cercar-hi un origen pre-romà, com el tenen, de molt, la major part dels noms de la regió; i amb majoria de la família ibero-basca.³ Especialment aquesta última raó ens obliga a dubtar entre tres vies que s'ofereixen raonables.

3) Bc. *çaunk* 'lladrar (els gossos)', 'lladruc', de colpidora identitat material: *zaunka* «ladrande» (Azkue, *Morf.*, 27.6), *zaun* «ladrido» (amb vars. dial. *zainga* i *zauk*) (Bera-Mendizábal); bisc. *saunke* «bellen (der Hunde)», bc-fr. *sainga*, guip. *senga* (Uhlenbeck, *Vgl. Lautl. d. bask. Dial.*, 15); hi comparariem NLL com *Vi-la-de-cans* i *Montcani*.

³⁵ Camí etimològic que no es pot desdenyar, vist el «paisatge toponímic» bascoide en què ens trobem, i per la impressionant semblança fonètica; però d'altra banda no es veu com un concepte verbal d'aquesta índole podria servir per denominar un lloc: si el mot basc significués 'gos', encara; d'altra banda caldria tenir positius indicis que *çaunk* és mot autòcton, i de forma semblant, ja en basc antic; però els enllaços que els bascolegs suggereixen són ben secundaris (*zain* 'guardià') (potser 'pastor'); *uno* 'fatiga' (Uhlenbeck) donant a entendre que aquí *aun/ain* pot venir de *an* (cf. les var. *seinga*, *senga*); en fi, la fesomia de *çaunk* ens recorda les onomatopeies que solen furnir aquesta idea (cat. *aücar*, fr. *aboyer*, *japper*, al. *bellen*).

En total, no veient cap fermança que un mot de forma semblant existís en el basco-ibèric local, crec que caldrà renunciar a aquesta pista. Les més atractives són les dues següents.

4) Ens la inspira la situació de *Saünc*, vora la gran recolzada de l'Ésера, que fins allà, des de Benasc, baixava en direcció SO. i allí tomba dret al SE.: des de Saünc a Castelló de Sos. Un mot que expressaria aquesta idea és molt més versemblant que el (3) com a base d'un NL. Postulem, doncs, un compost indoeuropeu (cèltic o sorotàptic) *SEG-ONKO- 'recolzada forta', format amb SEG- + ONKO- de l'indoeuropeu comú: